

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

4. Довідник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини / European Court of Human Rights. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf.
5. Мамка Г. М. Презумпція невинуватості в системі засад сучасного кримінального провадження. Право і суспільство. 2017. № 1. С. 246-251.
6. Рішення у справі «Bohmer проти Німеччини» від 03.10.2002 року / HUDOC. European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60668>.
7. Рішення у справі «Dovzhenko проти України» від 12.01.2012 року / HUDOC. European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174579>.

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО

Наумов А. С.

Студент I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Загородня В. М.

к.ю.н., доцент, завдувач кафедри МЄПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Здобуття незалежності новою державою і становлення її як суб'єкта міжнародних відносин ніколи не буває простим процесом. Україна отримала незалежність у 1991 році в результаті розвалу СРСР, однак, впродовж понад 20 років, аж до Революції Гідності не змогла стати по-справжньому суверенною державою, яка визначає власні геополітичні пріоритети задля благополуччя своїх громадян. Залежність від постачання російського газу і кредитної підтримки північного сусіда, корумпованість політичної еліти, яка діяла як у внутрішній, так і у зовнішній сфері на власну користь без урахування реальних інтересів народу, ледь не коштували нашій країні можливості відбутися як самостійній суверенній державі, спричинили анексію Російською Федерацією Криму і війну на Сході. Подолання загроз сучасній державності України без дієвої міжнародної підтримки буде суттєво ускладненим, якщо взагалі не неможливим.

Пошук шляхів виходу з непростої геополітичної ситуації є одним з основних завдань, що стоять нині перед Україною. Правильний напрям у вирішенні цих проблем може підказати нам історичний досвід, тому особливо необхідними і актуальними нині стають історичні дослідження подій, які відбувалися в Україні в минулому. Особливий інтерес у цьому плані для сучасних дослідників складає історія становлення міжнародної правосуб'єктності нашої країни в період Української революції. Не применшуючи

значущість у процесі генези міжнародної правосуб'єктності України діяльності урядів Центральної Ради та Директорії, ми обради для вивчення Українську Державу гетьмана П. Скоропадського, оскільки саме за його правління міжнародні відносини України розвивалися особливо активно, зовнішньополітичні рішення не були декларативними і, відповідно до наявних можливостей, втілювалися у життя, була створена ефективна дипломатична служба.

Українську Державу на чолі з гетьманом Павлом Скоропадським було проголошено після падіння Центральної Ради 29 квітня 1918 року. Від початку свого існування новому українському керівництву доводилось зважати на події, які передували проголошенню нової держави, а саме, окупацію України військами більшовиків, підписання Брестського договору і, як наслідок, вигнання більшовиків з території українськими військами за підтримки країн Центрального блоку.

Зовнішня політика Української держави, перш за все, була направлена на встановлення дружніх відносин з країнами Четверного союзу – Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Османською імперією. У спадщину від УНР Українська Держава дістала чотири посольства 1-го рангу в Німеччині, Австро-Угорщині, Туреччині, Болгарії, діяльність яких була підтверджена постановою гетьманської Ради Міністрів від 21 червня 1918 р. [1, с. 104]. Від перших днів державотворчої діяльності гетьман П. Скоропадський встановив і підтримував тісні стосунки з представниками Німеччини і пріоритетними завданнями вважав дотримання вимог щодо незалежності від Росії та сприяння розвитку політичних і економічних стосунків на засадах Брестських угод. Завдяки цьому 2 червня 1918 р. Німеччина офіційно визнала Українську Державу, а 24 липня ратифікувала Брестський мирний договір [2, с. 178].

Доволі вдало склалися відносини Гетьманату з Туреччиною та Болгарією, перш за все у дипломатичній сфері. Навіть після падіння Гетьманату Османська імперія продовжувала виявляти дружнє ставлення до українців, зокрема, надавши тимчасовий притулок евакуйованим з Криму під натиском військ більшовицької Росії 1920 р. антирадянським військовим формуванням та біженцям з України [2, с. 195].

Єдиною країною з представників Четверного союзу, яка відмовилась ратифікувати Брест-Литовський договір стала Австро-Угорщина. Причиною цього були положення у договорі щодо захисту інтересів Польщі, тому австрійський уряд шукав приводу для невиконання домовленостей, досягнутих у Бресті. Знайти такий привід виявилось неважко. Так, згідно з Протоколом підписаним 7 лютого 1918 р., Україна зобов'язувалась поставити Австро-Угорщині значну кількість продовольства, а впевненості в тому, що вона зможе виконати цю угоду, не було. Австро-Угорщина звинуватила (справедливо)

українську сторону у розголошенні цієї домовленості між двома країнами. Крім того австрійський уряд вимагав пересунення кордону на Холмщині і Підляшші на користь майбутньої польської держави [3, с. 76]. Відносини України з Румунією та Молдавською Республікою також були обтяжені так званим бессарабським питанням. На землі Бессарабії з поліетнічним складом населення претендували і Українська держава, і Румунія, і Молдова, що теж намагалася реалізуватися як самостійний суб'єкт міжнародного права [4].

Складними були відносини Української Держави з країнами Антанти. Причиною цього було те, що більшість дипломатів Франції, Англії та США вважали П. Скоропадського германофілом, а Україну розцінювали як частину Великої Росії. [5, с. 311]. Однак, ситуація змінилася під кінець гетьманату у зв'язку з капітуляцією Центральних держав. Існують чіткі свідчення зміни політичного курсу Антанти стосовно Української Держави, зокрема в частині заяв низки дипломатів та політиків щодо визнання гетьманського уряду [6, с. 233-234].

Налагоджувалися стосунки Української Держави й з новоутвореними на руїнах Російської імперії державами: Фінляндією, Грузією, Вірменією, Білоруссю, Доном, тощо. Певні здобутки мали місце і у відносинах з нейтральними державами, які не брали активної участі в Першій світовій війні чи революційних подіях у Росії: Швейцарією, Швецією, Іспанією, Норвегією. Можна стверджувати, що ці країни сприймали Українську Державу як самостійного суб'єкта міжнародного права, а не частину Росії.

Важливою подією в цей період також стало підписання прелімінарного миру з Радянською Росією 12 червня 1918 р. Проте наприкінці осені 1918 р. склалися абсолютно несприятливі умови для існування Гетьманату. Німеччина і її союзники програвали на всіх фронтах Першої світової, як наслідок, капітулювавши 11 листопада, чим відразу ж скористалися більшовики. 13 листопада Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет ухвалив постанову про анулювання Брестського мирного договору. У постанові лицемірно декларувалося, що народи Росії, України, Прибалтики, Криму і Кавказу будуть самі вирішувати свою долю, містився заклик їх до братського добровільного союзу з Російською Федерацією. При цьому Москва обіцяла повну підтримку у боротьбі за встановлення радянської влади [2, с. 235].

Наслідком цього акту стала низка подій, в результаті яких своє існування припинила не тільки держава П. Скоропадського, а й усі українські державні утворення періоду Української Революції. Таким був історичний фон у період існування Української Держави, у контексті якого Гетьманат намагався реалізувати себе як суверенну державу та суб'єкта міжнародних відносин.

Безумовно, Українська Держава мала такі невід'ємні ознаки держави як постійне населення та територію. Адміністративно-територіальний поділ України складався з 9 губерній: Волинської, Катеринославської, Київської, Подільської, Полтавської, Харківської, Холмської та Чернігівської, а також двох округ: Поліської та Таврійської [6, с. 232]. Наявність адміністративно-територіального поділу держави, підконтрольність цих територій (хоча й з певними винятками в умовах війни), на нашу думку, є незаперечним аргументом на користь того, що Українська Держава дійсно мала постійне населення та територію.

В Українській Державі існувала чітка структура вищих органів влади, визначена Законом про тимчасовий державний устрій України від 29 квітня 1918 р. Головою держави і вищим органом влади в Українській Державі був гетьман, виконавча влада належала Раді міністрів, а судова – Генеральному Суду Української Держави [7, с. 454-458].

Здатність вступати у міжнародні відносини з іншими державами також підтверджується наведеним нами оглядом подій 1918 р. та процесів міжнародної взаємодії Української Держави періоду Гетьманату. Гетьманський уряд налагоджував відносини з урядами інших держав. Велися переговори з Швейцарією, Іспанією, Данією, Швецією, Норвегією, Голландією, Італією, Персією, Фінляндією, Грузією, Литвою, Естонією. Якщо Центральна Рада мала офіційні дипломатичні відносини лише з Німеччиною, Австро-Угорщиною і Туреччиною, то Українська гетьманська держава обмінялася посольствами з 12 країнами. Загалом її визнали «де факто» або «де юре» 30 держав світу [8, с. 5].

Отже, історичні факти при їх співставленні з сучасними теоретичними уявленнями про міжнародну правосуб'єктність держав переконливо свідчать про наявність міжнародної правосуб'єктності Української Держави періоду Гетьманату.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорошенко Д.І. Історія України, 1917-1923. В 2-х тт.: Документально-наукове видання. Т. II. Українська Гетьманська Держава 1918 року. К.: Темпора, 2002. 352 с.
2. Дацків І.Б. Дипломатія українських національних урядів у захисті державності 1917-1923 рр. дис. ... докт. істор. наук: 07.00.02 Київ, 2010. 489 с.
3. Проданюк Ф. Українська Держава і країни Четверного союзу: основні напрямки взаємовідносин. *Студії з архівної справи та документознавства*. 1999. С. 76.
4. Degtyarev S.I., Zavhorodnia V.M. The Bessarabian Question in 1917-1918: the Relations of Romania, Bessarabia and Ukraine. *Bylye Gody*. 2018. Vol. 48, Is. 2. P.872-879.

5. Скоропадський П.П. Спогади: кінець 1917 – грудень 1918 / упорядник Ігор Гирич. К.: Наш формат, 2016. 480 с.
6. Бойко О.Д. Територія, кордони і адміністративно-територіальний поділ Української Держави гетьмана П. Скоропадського (1918). Регіональна історія України. 2009. № 3. С. 217-232.
7. Історія держави і права України: підручник. К.: КУП НАНУ, 2013. 892 с.
8. Дещинський Л.Є. Міжнародні зв'язки гетьманського уряду П. Скоропадського в період національної революції в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. С. 3-8.

ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ЩОДО ПРАВА НА ЖИТТЯ ЗА ЄКПЛ

Орлов О.Л.

Студент III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Славко А.С.

асистент кафедри МЄПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Повністю очевидним видається той факт, що ступінь дієвості або коефіцієнт корисної дії будь-якого явища визначається, перш за все, затраченими на його реалізацію зусиллями і часом. Крім того, в зв'язку з цим завжди варто враховувати також доступність необхідних для цього засобів і складність відповідних процедур і механізмів. В контексті можливості реалізації і захисту прав та свобод додатковим важливим фактором, що характеризує такі процедури і механізми, поряд з простотою їх використання і застосування завжди буде виступати прозорість їх конструкції.

Зрозуміло, що у випадку з захистом прав, свобод та охоронюваних законом інтересів зазначені фактори відіграють особливо важливу роль, оскільки окремі права, свободи та інтереси безпосередньо залежать від ступеню своєї захищеності. Цей постулат, в першу чергу, стосується такого виключного, природного і невід'ємного права кожного як право на життя, необхідність захисту якого завжди виникає в критично небезпечних ситуаціях. Відмінні особливості даного права, полягають, головним чином, в необхідності його миттєвого захисту у випадку посягання і абсолютної неможливості його подальшої компенсації або відновлення в разі його порушення.

Безсумнівно, що найбільш ефективна система захисту права на життя, яка була розроблена ще в античну епоху і успішно діяла протягом тисячоліть аж до недавнього часу, передбачала обов'язкове і невід'ємне право кожної вільнонародженої людини на